

Utbildningsinspektion i grundskolorna Kyrktåsjö skola och Hotings Centralskola

UTBILDNINGINSPEKTIONENS SYFTE

Skolverkets utbildningsinspektion skall bidra till kvalitetsförbättring genom att bedöma hur verksamheterna arbetar i riktning mot de nationella målen för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, barn- och ungdomsutbildning och vuxenutbildning. En väsentlig del i inspektionen är att granska kvalitetsarbetet och förmågan att utveckla den egna verksamheten.

Inspektionens inriktning

Inspektionsutredningen har inriktats mot sju områden. De är särskilt väsentliga för att säkra att alla barn, elever och vuxenstuderande får den omsorg och utbildning som de har rätt till enligt nationella bestämmelser. De sju områdena, som granskats utifrån flera olika aspekter och frågeställningar, är:

Resultaten:

1. Normer och värden
2. Kunskaper

Verksamheten:

3. Arbetsmiljö och delaktighet
4. Pedagogisk verksamhet och undervisning
5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Förutsättningarna:

6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning
7. Resurser

I denna rapport behandlas i första hand förhållanden som avviker positivt eller negativt från vad som förväntas i fråga om utbildningskvaliteten enligt de nationella bestämmelserna. Några aspekter behandlas dock i alla aktuella verksamheter, nämligen kvalitetsarbetet, rektorsfunktionen, personalens kompetens, läromedel och utrustning, likvärdiga möjligheter vid funktionsnedsättning, stödinsatser, arbetet med övergripande hälsomål i läroplanerna, bedömning av lärandet och betygssättningen. En helhetsbedömning och motiveringar till bedömningarna görs inom varje granskningsområde.

Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån läroplaner och författningar i övrigt. Inspektörernas sakkunskap och erfarenheter av jämförbara verksamheter är också betydelsefulla. Analyserna av den insamlade informationen syftar till att klargöra om de lokala lösningarna och systemen fungerar väl. Rapporten avslutas med en sammanfattande bedömning som utgör underlag för Skolverkets beslut angående förbättrings- och kritikområden.

Beskrivning av rektorsområdet

Hotings rektorsområde	Antal barn/elever
Grundskola (årskurs 1-9)	215
Förskoleverksamhet, familjedaghem	50
Skolbarnsomsorg	56
Förskoleklass	15
Särskola	5

Hotings rektorsområde omfattar Kyrktåsjö skola (F-6) och Centralskolan (F-9). I rektorsområdet ingår även Rödluvans förskola i Hoting, fritidshemmen Trolltuvan i Hoting och Barnlyan MIX i Kyrktåsjö samt två familjedaghem. Fem elever som är mottagna i särskolan är integrerade i grundskoleverksamheten. I Kyrktåsjö drivs ett privat behandlingshem vars elever går i Hotings rektorsområde. Cirka 60 procent av rektorsområdets elever åker skolskjuts. Rektorsområdet leds av en rektor och fyra platschefer. Personalen är organiserad i arbetslag.

Kyrktåsjö skola

Skolan i Kyrktåsjö är belägen mitt i naturen, vid Tåsjöbergets fot, med mycket plats för uteaktiviteter. Inför höstterminen 2004 fick skolan 15 nya elever och två nya medarbetare eftersom skolan i Norråker avvecklades. Totalt har skolan fem barn i förskoleklassen och 41 barn i årskurserna 1– 6.

Centralskolan

Skolan i Hoting ligger vid en relativt tungt trafikerad väg som passerar igenom Hotings samhälle. Flera större skolbyggnader finns på den rymliga skolgården. Årskurserna 7-9 har de flesta av sina klassrum i den ursprungliga skolbyggnaden från 1940-talet. Årskurserna 4-6, fritidshemmet, musikskolan samt bild- och träslöjdssalen samsas i en suterrängbyggnad från 1960-talet. De yngsta barnen (F-3) har en egen byggnad med ett avskilt lekområde på skolgården. Totalt har skolan 10 barn i förskoleklassen och 169 elever i årskurserna 1-9.

Skolbarnsomsorg

I fritidshemmet Trolltuvan, som ligger i Centralskolan, finns 42 barn inskrivna i åldrarna sex till tolv år. Åldersgränsen uppåt är inte absolut. Barn som åker skolskjuts får delta i verksamheten på lika villkor som de barn som är inskrivna i skolbarnsomsorgen. Fritidshemsverksamhet bedrivs 6.00 - 17.30.

Genomförandet av inspektionen i Hotings rektorsområde

Skolverket sände den 27 april 2004 skriftlig information till kommunen om att verksamheten skulle inspekteras och om inspektionens syfte och genomförande. Inspektörsteamet med ansvar för inspektionen i Hotings rektorsområde har bestått av undervisningsråden Marie Ivarsson, Stefan Persson och Anders Nylander. Besök i Hotings rektorsområde genomfördes den 2 september samt den 26-28 oktober 2004.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna. Skolverket följer därefter upp eventuella krav på åtgärder som riktas till huvudmannen och vilka effekter i övrigt som utbildningsinspektionen leder till. Tidpunkter för uppföljningen framgår av Skolverkets beslut.

Underlag

Underlaget till denna rapport består av dels dokument från kommunen och Hotings rektorsområde, dels den information som samlats in vid observationer, intervjuer och samtal under besöket. Rapporten grundar sig också på annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt.

Vid skolorna i Hotings rektorsområde genomfördes intervjuer med platschefer, personal, elever och föräldrar. Tid avsattes för lektionsbesök, rundvandring i lokalerna och spontana samtal med elever och personal. Besöket avslutades med intervju med och återkopplig till rektor.

Skolbarnsomsorgen vid fritidshemmet Trolltuvan inspekterades vid ett separat besök den 2 september 2004. Förskolan i Hotings rektorsområde omfattas inte av inspektionen.

Bedömning

1. Normer och värden

Enligt skollagen skall utbildningen för barn och ungdom främja deras utveckling till ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar. I läroplanerna framhålls att barnen och eleverna skall utveckla förståelse och respekt för alla människors lika värde. Skolan skall sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet. Eleverna skall också utveckla sin förmåga att göra och uttrycka medvetna etiska ställningstaganden. Eleverna skall kunna ta ett allt större ansvar för det egna arbetet och för miljön.

Inom detta granskningsområde behandlas resultaten av arbetet för att främja vårt samhälles demokratiska värderingar och för att utveckla normer och värden enligt läroplanernas mål.

Vid Hotings rektorsområde möttes inspektörerna av öppna och spontana elever. Kontakten mellan lärare och elever är bra i båda skolorna och eleverna tycker att det är roligt att gå till skolan. Eleverna uppger att pojkar och flickor i huvudsak behandlas lika. Elever som till exempel inte kan så mycket svenska eller har något funktionshinder respekteras och tas väl omhand av sina kamrater. De äldsta eleverna visar god förmåga att på ett konstruktivt sätt lämna synpunkter på sin skolsituation.

Eleverna är rädda om skolans lokaler och utrustning. Nedskräpningen och klotter är ovanligt och förstörelse förekommer inte.

Kyrktåsjö skola

Eleverna berättar att det, främst under rasterna, är vanligt att elever retas och bråkar med varandra. Det är inte ovanligt att yngre elever söker bråk med äldre

elever. Vissa elever har, enligt platschefen, problem i umgänget med varandra och några av dem anser sig mobbade. De föräldrar som inspektörerna samtalat med anser dock att mobbning inte förekommer mellan eleverna. Flera av de yngre eleverna som inspektörerna samtalat med säger att de inte känner sig trygga i skolan. Föräldrar ger generellt sett en mer positiv bild av elevernas trygghet och trivsel än vad eleverna gör.

Eleverna får diskutera gemensamma frågor som berör hela skolan vid stormöten som hålls minst en gång per termin. Vid ”kompissamtalen” som genomförs varje vecka behandlas frågor som berör klassen. Eleverna har en egen planeringsbok och kan välja hur mycket de ska hinna i olika ämnen och när under veckan arbetet ska utföras. Enligt lärarna får eleverna också vara delaktiga när teman och arbetsområden planeras. De får ibland också välja arbetssätt och forskningsområde. Eleverna ansvarar för att arbetet genomförs under veckan och att arbetet lämnas in till läraren vid veckans slut.

Centralskolan

Vid samtal med elever i årskurserna 7-9 framkommer att de tycker att det är bra att skolan är liten, att alla känner alla och att det inte finns någon mobbing på skolan. Positivt är också att eleverna i årskurs 9 tar hand om de nya eleverna i årskurs 7. Ingen lämnas ensam och utanför. Inspektörerna finner utifrån genomförda intervjuer och observationer att eleverna i de senare årskurserna generellt sett verkar vara trygga och må bra i skolan.

Enligt de elever i årskurs 4-6 som inspektörerna samtalat med är eleverna ”bus-siga med varandra” och tar hand om nya kamrater på ett bra sätt. Dåligt språkbruk, bråk mellan elever och mobbning förekommer inte. Eleverna känner att man kan få vara den man är och dessutom bryr man sig om varandra. Vid inspektionen framkommer att kamratrelationerna bland de allra yngsta eleverna är mer problematiska. Eleverna berättar att det inte är ovanligt att äldre elever retas och är dumma mot de yngre eleverna. Ibland kan elever slåss eller kränka varandra. De yngsta eleverna känner sig ibland rädda på skolan.

Eleverna i årskurs 7-9 är nöjda med sitt inflytande över undervisningssituationen. Inspektörerna får dock intrycket att inflytandet är litet när det gäller val av stoff. Möjligheterna att bestämma ordningen mellan olika moment samt arbets- och redovisningsformer är större. Lärarna anser att eleverna får ”större frihet” i studierna med stigande ålder.

Eleverna i årskurs 6 får göra en uppskattning av hur mycket de ska hinna med under veckan och gör sedan en egen veckoplanering. De tycker att de får bestämma mer nu än vad de fick i årskurs 4. Inspektionen visar att de allra yngsta eleverna främst kan påverka sin egen arbetstakt.

Inspektörerna noterar att eleverna vid Centralskolan generellt sett har svårt att ge exempel på frågor som berör skolan i stort där eleverna haft ett inflytande.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att resultatet inom området normer och värden håller godtagbar kvalitet.

Elevernas värdegrund, förmåga att hantera konfliktsituationer och ansvarstagande för den psykosociala miljön behöver utvecklas både i Kyrktåsjö skola och i Centralskolans årskurser 1– 6.

Vid Centralskolan bör elevernas vilja och förmåga att utöva inflytande över såväl sitt eget lärande som i frågor som berör skolan i stort utvecklas.

2. Kunskaper

Utbildningen skall ge kunskaper i vid mening, såväl fakta och förståelse som färdigheter och förmåga att exempelvis utvärdera sitt eget lärande och att arbeta självständigt. Skolan skall sträva efter att varje elev tillägnar sig kunskaper inom utbildningens ämnesområden och kurser men även utvecklar en tillit till sin egen förmåga och en nyfikenhet och lust att lära. Målen för lärandet anges närmare i de nationella läroplanerna och i kursplanerna.

Inom detta område granskas resultaten av det pedagogiska arbetet.

Inför utvecklingssamtalen utvärderar alla elever i årskurserna 1-6 olika aspekter på sitt eget lärande med hjälp, av ett frågeformulär. De formulerar sedan, med lärarens och föräldrarnas hjälp mål för den närmaste tiden. Föräldrarna anser att barnen kan sätta upp mål och utvärdera sitt eget lärande.

Med några få undantag uppnådde eleverna betygsnivån Godkänd i samtliga nationella prov och diagnoser i svenska, engelska och matematik i årskurserna 2, 5 och 9 under läsåren 2003 och 2004.

Kyrktåsjö skola

Läroplans- och kursplanemål är relativt okända för eleverna. Eleverna i årskurs 5 och 6 berättar att ”det finns stegpapper som visar vad man ska kunna i svenska”. En så kallad kunskapstrappa finns även i matematik.

Skolveckorna inleds med att läraren enskilt med varje elev utvärderar förra veckans arbete och planerar den kommande veckans aktiviteter. På så sätt får eleverna successivt ökade kunskaper om sitt eget sätt att lära. Eleverna är enligt lärarna väl medvetna om vad de behöver bli bättre på. Under arbetet med veckans planering, som tar hela måndagförmiddagarna i anspråk för klasslärarna, klarar eleverna i årskurs 4-6 av att arbeta med individuella uppgifter. Det kan ses som en indikator på att eleverna blivit duktiga på att arbeta självständigt och hjälpa varandra.

Centralskolan

Eleverna i årskurs 7-9 får information om kursmålen vid varje terminsstart, medan de är relativt okända för eleverna i årskurs 1-6. I svenska och matematik tydliggörs elevernas förväntade kunskapsutveckling under de tre första åren i skolan med hjälp av så kallade arbetsscheman.

Eleverna i årskurserna 1-3 tränas i att arbeta individuellt i sin egen takt och kan successivt arbeta allt mer självständigt. Eleverna i årskurserna 4-6 tränas i att reflektera över sitt skolarbete och klarar av att planera den kommande skolveckan.

Andelen elever i årskurs 9 som är behöriga till nationella program har successivt sjunkit under den senaste femårsperioden. Av de elever som lämnade Hotings centralskola vårterminen 2003 var 95,3 procent behöriga till nationellt program. Motsvarande riksgenomsnitt var 89,3 procent. Det genomsnittliga meritvärdet vid Hotings centralskola var 206,2. Pojkarna hade 201,2, flickorna 213,5 och

riksgenomsnittet var 205,4. Drygt 14 procent av eleverna saknade betyg i ett eller flera ämnen, medan riksgenomsnittet var 25 procent.

Av slutbetygen 2003 framgår att kemi, biologi och fysik var de ämnen där eleverna hade allra svårast att klara betyget Godkänd. I ämnena hemkunskap, tyska, svenska och teknik uppnådde inte någon elev kunskapsnivån för betyget Mycket väl godkänd.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att resultaten inom området kunskaper är god.

Orsakerna till att elever har särskilt svårt att uppnå betyget Godkänd i vissa ämnen bör närmare analyseras. Även orsakerna till att betyget Mycket väl godkänd är ovanligt förekommande i några ämnen bör undersökas. Därefter bör relevanta åtgärder vidtas för att förbättra studieresultaten

3. Arbetsmiljö och delaktighet

Enligt skollagen skall verksamheten i skolan vara utformad i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Var och en som verkar där skall främja aktning för varje människas egenvärde, respekt för vår gemensamma miljö samt jämställdhet mellan könen. Särskilt skall den som verkar inom skolan aktivt motverka alla former av kränkande behandling. All personal skall samverka med elever och föräldrar i arbetet för att forma en god miljö – fysiskt och psykosocialt - för utveckling och lärande.

Granskningen gäller hur man i verksamheten arbetar för en god miljö och för att förebygga kränkningar och ge möjlighet till delaktighet och samverkan.

De föräldrar som inspektörerna samtalat med är generellt sett nöjda med sina kontakter med skolan. Rektorn deltar vid ett föräldramöte per termin vid varje skola. Föräldramöten förekommer därutöver vid behov i respektive klass. Utvecklingssamtal genomförs en gång per termin. Löpande kontakter mellan föräldrar och lärare fungerar bra och sköts till stor del per telefon.

Hotings rektorsområde har deltagit i kommunens satsning på att arbeta med normer och värden i syfte att förebygga kränkande behandling mellan eleverna. Personal och föräldrar utbildades för ett par år sedan av kommunens expert på dessa frågor. I alla verksamheter finns också trivselregler som diskuterats med eleverna.

Tyngdpunkten i det förebyggande arbetet med normer och värden ligger i kompisamtalen som genomförs varje vecka i alla klasser till och med årskurs 6. I samtalen hanteras såväl redan uppkomna problem och konflikter som resonemang kring ”hur man ska vara mot varandra”.

Rektorsområdet har en gemensam ”Plan mot kränkande behandling”. Den är känd bland elever, personal och föräldrar. Planen ses av skolledningen som en katastrofplan och används inte varje gång någon elev känt sig kränkt. Begreppen kränkande behandling och mobbing är inte definierade i planen och det framgår inte att kränkningar även kan förekomma mellan personal och elever. Planen innehåller en tydlig beskrivning av hur personalen ska agera när en kränkings- eller mobbningsituation uppstår. Det förebyggande arbetet och

rutiner för hur åtgärder ska följas upp finns inte beskrivna. Rutiner för att kartlägga i vilken utsträckning som kränkningar förekommer finns inte på skolan.

Rektorn har med utgångspunkt från målen i skolplanen beslutat att eleverna ska ha minst 30 minuters schemalagd rörelsetid per dag. Elever, föräldrar och personal är generellt sett nöjda med detta.

Kyrktåsjö skola

På skolan finns varken klassråd eller elevråd. Stormöten hålls vid behov, dock minst en gång per termin. Eleverna får då föreslå frågor inför mötet. Trivselregler, lekregler och inköp av lekutrustning är exempel på frågor som diskuteras. Eleverna ges inflytande över sitt eget lärande främst i samband med det individuella planeringsarbetet tillsammans med läraren.

Aktuell information till föräldrarna ges via informationsblad och skolans hemsida. Elevernas planeringsböcker med den gångna veckans utvärdering, samt lärarkommentarer och planering för nästa vecka, skickas hem varje vecka.

Inspektionen visar att det finns en hel del problem och konflikter i relationerna mellan eleverna på skolan. Dessa hanteras inte enligt de arbetsrutiner som beskrivs i rektorsområdets plan mot kränkande behandling. Personalen anser att det finns ett värde i att träna konflikthantering och försöker därför ge eleverna möjlighet att ta de första stegen till att komma överens. Vid besöket beskrivs också hur ett system med kamrattstödjare, som avskaffats inför höstterminen 2004, ibland lagt grunden för nya problem i kamratrelationerna på skolan. Vid samtal med eleverna framgår att de inte uppfattat att kamrattstödjarna avskaffats. Vid inspektionen framkommer att personalen inte tillämpar trivselreglerna konsekvent, vilket bidrar till en otydlighet. Inspektörerna finner att det finns stora skillnader i uppfattningar bland föräldrarna kring såväl orsakerna till bråk mellan eleverna som hur de ska kunna minskas.

Inspektionen visar att det hälsofrämjande arbetet har hög prioritet på Kyrktåsjö skola precis som i rektorsområdet i stort. Skolsköterskan har samtal med eleverna om frågor som bland annat rör puberteten, kostvanor och hygien. Skolans personal uppger att många elever är trötta och hungriga under förmiddagarna, vilket gör att de har svårt att hänga med i skolarbetet.

Centralskolan

Eleverna i årskurs 7 och 9 har schemalagd mentorstid. Klassråd genomförs under mentorstid och det finns en elevrådsrepresentant utsedd i varje klass. Enligt de elever som inspektörerna samtalat med fungerar inte elevrådet – ”allt kretsar kring kakorna i fiket”. Fyra elevrådsmöten har hittills hållits under hösten och elevrepresentanterna har börjat diskutera elevrådets roll. Skyddsronder genomförs varje termin. Elevskyddsombuden i årskurs 9 har genomgått utbildning och en ny utbildning planeras inför vårterminen 2005.

Eleverna i årskurs 6 har klassråd varje vecka. Exempel på elevinflytande är att eleverna fått de basketkorgar som de efterfrågat och att bandymålet lagats. Läraren säkerställer att det som beslutats om möjligt också genomförs. Klass 3-4 har formella klassråd varje vecka där barnen tränar mötesteknik och protokoll skrivs. Eleverna får i förväg lämna in lappar på frågor som de vill ta upp. De

yngsta barnen vid skolan har stormöten efter behov. Mötena handlar främst om problem som uppkommit, till exempel bråk på hockeyplanen.

I årskurserna 7–9 finns ingen speciell planering eller några ständigt återkommande aktiviteter för att hålla frågor kring normer och värden aktuella. I stället förekommer temadagar. I höst ska eleverna till exempel se och diskutera filmen ”Hipp, hipp hora”. Förra läsåret föranledde rasistiska inslag (märken, tröjor, musik) i skolmiljön särskilda insatser.

I årskurserna 7–9 finns ett ”pricksystem” som tillämpats under drygt två år. En elev som glömt sitt skolmaterial, kommit för sent eller stört lektionen får en prick. Tre prickar ger, efter samtal med elevens föräldrar, kvarsittning i 40 minuter. Under kvarsittningen ska eleven arbeta med valfritt skolarbete och de har också möjlighet att få hjälp med sina studier av en lärare. Eleverna har uppfattningen att skolans lärare tillämpar ”pricksystemet” olika. Skolk och sen ankomst med mer än 10 minuter renderar också 40 minuters kvarsittning.

Som ett led i det hälsofrämjande arbetet är lärarna i årskurserna i F-6 ofta ute i naturen med sina elever. Skolskogen används flitigt. Ibland får eleverna åka på äventyr med övernattning, till exempel när de får leva stenåldersliv under ett par dagar. De får också fiska, laga mat utomhus, paddla och plocka bär.

Skolbarnsomsorg

Enligt platschefen står arbetet med barnens sociala utveckling i centrum för skolbarnsomsorgens verksamhet. Grundstenarna för verksamheten är trygghet, samhörighet, ansvar och hälsa. Frisk luft och rörelse i alla former prioriteras. Detta gäller även som utgångspunkt för verksamheten i förskoleklassen.

Sammanfattningsvis bedöms arbetet inom området arbetsmiljö och delaktighet hålla godtagbar kvalitet.

Det förebyggande arbetet mot kränkande behandling och mobbning behöver förbättras, speciellt bland de yngre eleverna. Det är angeläget att föräldrarna även fortsättningsvis involveras i skolans arbete med normer och värden.

Handlingsprogrammet mot kränkande behandling och mobbing bör förbättras så att det blir ett stöd i arbetet med att förhindra och hantera alla typer av kränkningar. Rektorn bör dessutom säkerställa att rutinerna följs och att dokumentation och uppföljning sker.

4. Pedagogisk verksamhet och undervisning

Arbetet för att nå de nationella målen för utveckling och lärande skall främst utformas av eleverna och personalen. Skolan skall samverka med hemmen. Läroplanerna, andra statliga förordningar och kursplanerna ger riktlinjer för arbetet. Det finns bestämmelser om timplaner och ämnes- och kursstruktur, riktlinjer för stödinsatser, för betygssättning och utvecklingssamtal, för utbildning på arbetsplatser, en garanterad undervisningstid etc. Målen i kursplanerna ger dessutom vägledning för arbetssätten genom att beskriva vilka kunskaper, färdigheter och övrig utveckling barnen och ungdomarna skall nå.

Granskningen riktas mot hur man arbetar för att nå målen och hur man anpassar arbetet till olika behov.

Varje elev har en individuell utvecklingsplan som följs upp vid utvecklingssamtalen. Stor vikt läggs vid individualisering av undervisningen som är åldersblandad för de yngsta eleverna. Alla rektorsområdets elever, utom årskurserna 4–7 vid Centralskolan, har en egen portfolio.

De elever och föräldrar som inspektörerna samtalat med är överens om att utvecklingssamtalen genomförs på ett mycket bra sätt. Eleverna förbereder sig inför samtalen med hjälp av ett frågeformulär. Eleven står i centrum under samtalet och får möjlighet att visa och berätta om sitt skolarbete. Mål för den närmaste tiden bestäms och följs upp vid nästa samtal. Dokumentation sparas från gång till gång. Intervjuade föräldrar känner att de har gott grepp om sina respektive barns kunskapsutveckling.

Föräldrar framhåller att skolan sköter ”stadieövergångar” på ett bra sätt. Eleverna får också allt det stöd de behöver i skolan enligt elever, föräldrar och personal. Inspektionen visar dock att åtgärdsprogram inte finns för alla elever i behov av särskilt stöd. För föräldrar och elever är åtgärdsprogram ett okänt begrepp.

I rektorsområdet finns fem elever mottagna i särskolan, varav två träningsskoleelever, som läser enligt särskolans kursplaner. Inspektionen visar att personalen lägger stor vikt vid att ge dessa elever en omväxlande och lärorik utbildning som är anpassad till respektive elevs utveckling och förmåga. Integreringen av särskoleeleverna i grundskoleverksamheten genomförs så långt det bedömts möjligt lokalmässigt, socialt och pedagogiskt.

Kyrktåsjo skola

Skolan är organiserad i fyra åldersblandade grupper. Förskoleklassen har undervisning tre dagar per vecka och arbetar då tillsammans med årskurs 1.

Skolans profil innebär att arbetet med eleverna är ålders- och ämnesövergripande. Elevaktiva arbetssätt prioriteras och undervisningen individualiseras utifrån elevens förmåga. Vid den individuella veckoplaneringen riktar läraren in eleven på de överenskommelser som gjorts vid utvecklingssamtalet och som dokumenterats i den individuella utvecklingsplanen. Eleverna väljer tillsammans med läraren ut vad som ska sparas i portfolion.

Elevernas uppfattning är att individuellt arbete, då de får arbeta i sin egen takt, är vanligast. Grupparbete förekommer några gånger per år. Personalen har reflekterat över om individualiseringen gått så långt att andra värden gått förlora-

de. Lärarna anser att de behöver komma överens om vilka mål och krav på eleverna som är realistiska, eftersom man funnit att ”ribban legat olika” i Norr-åkers skola (som avvecklats) och Kyrktåsjö skola.

I en treårscykel genomförs ett temaarbete varje termin med fokus på människan, luften, vattnet, elden, jorden och tiden. Ett exempel på åldersintegrering som fallit väl ut är hemkunskapsundervisningen som genomförs i samarbete med förskolan. Eleverna säger att de får anstränga sig lagom mycket i skolarbetet. Föräldrarna uppfattar personalen som kompetent och engagerad.

Elevärenden diskuteras vid personalkonferenserna då även elevvårdspersonal deltar. Personalkonferensen övergår ibland till en elevvårdskonferens (EVK). Vid EVK förs inte protokoll och platschefen leder mötet.

Skolan deltar i ett EU-projekt tillsammans med skolor i England och Spanien. Projektet syftar till att ge eleverna en inblick i barns vardag i andra länder, samt i kulturarv och traditioner. Eleverna har PRAO en dag vardera i årskurserna 4-6.

Centralskolan

Lärarna informerar eleverna i årskurs 7-9 om målen och betygskriterierna vid terminsstart. Eleverna säger sig känna till målen för de olika ämnena, men tycker att betygssystemet är svårt att förstå. Inspektörerna får uppfattningen att stor vikt läggs vid faktakunskaper. Betygsnivåer anges på proven. Elever som deltagit i ett prov utan att nå betygsnivån Godkänd kan inte kvalificera sig för högre betyg än Godkänd på omprovet.

Betygsnivån i matematik, svenska och engelska avstäms inte mot resultaten i de nationella proven. Av inspektörernas samtal med ledning och lärare framgår att det inte finns en gemensam kunskapssyn i kollegiet och att det är troligt att betygssättningen därför inte är likvärdig inom skolan. Ett arbete med att skapa samsyn i arbetet med bedömning och betygssättning har inletts i kommunen.

Undervisningen i årskurs 7-9 bedrivs till största delen i 15-grupp. Det vanligaste är att eleverna arbetar enskilt eller i par under 40-60 minuterspass. Inspektörerna får intrycket att samarbete mellan lärarna förekommer i mycket begränsad omfattning. Vid inspektionen framkom många negativa elevsynpunkter på lärarna i årskurs 7-9. Föräldrarna tycker att det är bra att lärarna är behöriga.

I årskurserna 7-9 ges stöd i svenska och engelska såväl inom ramen för språkvalet som i form av särskilt stöd. Eleverna upplever att fysik är ett svårt ämne, men inget extra stöd ges. Några elever, för vilka beslut om anpassad studiegång finns, läser inte fysik. Det finns generellt sett stort utrymme för inkluderande stöd under lektionerna eftersom det är högst 15 elever i en normal undervisningsgrupp. Elever i behov av särskilt stöd får detta av lärare med specialpedagogisk kompetens.

Årskurs 4-6 gör en egen veckoplanering varje måndagsmorgon där de bedömer hur mycket de tror att de ska hinna med under veckan. I orienteringsämnen och engelska får eleverna emellanåt arbeta i par. Datorer används när eleverna skriver berättelser eller söker på internet. Eleverna besöker skolskogen varannan vecka. De får ibland experimentera och de får välja en fri forskningsuppgift per termin. I bild och svenska arbetar två lärare i klassrummet för det mesta. Vissa

elever får enskilt stöd i matematik. De elever som inspektörerna samtalat med är nöjda med sina lärare och innehållet i skoldagarna.

Eleverna i årskurs 1–3 arbetar i huvudsak individuellt i sin egen takt. Lärarna lägger stor vikt vid att varje elev får arbeta utifrån sina egna förutsättningar och att alla uppmuntras till framsteg. I schemat finns positioner för ”arbetspass”, kompisamtal, rörelse, ”smörgåsbord” och utvärdering. Inspektörerna möter en kultur bland lärarna där man inte är främmande för att pröva ny pedagogik. Elever som inspektörerna samtalat med säger att det är roligt att gå i skolan, att lärarna är bra, att de får lära sig mycket i skolan och att skolarbetet innehåller utmaningar.

Ett nära samarbete finns mellan förskoleklassen och grundskolan. Ibland byter eleverna i förskoleklass och årskurs 1 grupptillhörighet för att kunna arbeta med kamrater på sin egen nivå. Utbyte sker även vid temaarbete och bad.

Elevärenden diskuteras ofta vid arbetslagsträffar. Ibland lyfts ett elevärende till skolans elevvårdsgrupp som har regelbundna möten där protokoll förs. Elevvårdskonferenser genomförs därefter vid behov och åtgärdsprogram upprättas i samråd med elever och föräldrar.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att den pedagogiska verksamheten är av god kvalitet. Arbetet med individuella utvecklingsplaner är konsekvent genomfört i alla årskurser och såväl elever som föräldrar är mycket nöjda med utvecklingssamtalen. Små undervisningsgrupper och god tillgång till specialpedagoger ger eleverna goda möjligheter att få det stöd de behöver i sin inlärning.

Systematiskt arbete för att säkerställa likvärdig bedömning och betygssättning inom Hotings rektorsområde och i relation till andra skolor bedrivs inte. Inspektörerna finner därför att former för analys och dialog i syfte att säkerställa likvärdig betygssättning bör utvecklas.

Rutiner för att säkerställa att åtgärdsprogram upprättas för alla elever i behov av särskilt stöd bör utvecklas. Åtgärdsprogram skall upprättas i samarbete med elever och föräldrar.

I Kyrktåsjö skola leder platschefen elevvårdskonferenserna och protokoll förs inte. Detta svarar inte mot författningens krav och måste åtgärdas.

5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Kommunerna har ett övergripande ansvar för förskoleverksamheten, skolbarnsomsorgen och skolan på lokal nivå. Kommunerna är också huvudmän för de flesta verksamheterna. Läroplanerna lägger tydliga ansvarsområden på rektor och personal för skolornas inre organisation och arbete. Sammantaget har dessa skyldighet att se till att rätten till utbildning och till att nå nationella mål tillgodoses.

Frågor som behandlas vid inspektionen är exempelvis om verksamheten har en ledning enligt de nationella bestämmelserna, hur denna fungerar i praktiken och om det finns system för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen samt värna enskildas rättsäkerhet.

Kyrktåsjö skola och Centralskolan

Hotings rektorsområde leds av en rektor och fyra platschefer som vardera har 20 - 25 procent tjänst för sitt uppdrag. Dessa platschefer ansvarar för Kyrktåsjö skola, Centralskolans årskurser 7 – 9, förskolan Rödluvan respektive förskoleklass/fritidshem vid Centralskolan. Rektorn är tillika platschef för Centralskolans verksamhet för årskurserna 1-6. Verksamheterna vid Centralskolan får en naturlig uppdelning genom att de finns i olika hus på skolgården.

Skriftliga arbetsbeskrivningar för platscheferna har utarbetats inom Hotings rektorsområde. Platscheferna har ansvar för personal, ekonomi och verksamhet. Rektorn håller sig förtrogen med verksamheten via sina platschefer, dock inte på daglig basis. Rektorn är känd bland elever och föräldrar.

Ledningsgruppen inom Hotings rektorsområde träffas en dag per månad. Exempel på frågor som diskuteras är budget, arbetsmiljö, utvecklings- och kompetensutvecklingsfrågor. Gemensamma utvecklingsarbeten inom rektorsområdet har till exempel genomförts i värdegrunds- och jämställdhetsfrågor och i arbetet med individuella utvecklingsplaner. Ett viktigt forum för det gemensamma utvecklingsarbetet är de personalkonferenser som genomförs en gång per månad. Inspektionen visar på brister i den interna tillsynen av att verksamheten följer bestämmelserna i skolförfattningarna.

Rektorn sammanställer årligen en arbetsplan och en kvalitetsredovisning för hela rektorsområdet. Mål formuleras främst inom de tre områden som prioriterats i kommunens skolplan för det aktuella läsåret. Varje arbetslag utarbetar en egen arbetsplan som de sedan följer upp. Uppföljningen baseras på självvärdering i arbetslagen och resulterar i ett bidrag till rektorsområdets kvalitetsredovisning. Skolbarnsomsorgen ingår i den allmänna beskrivningen, men har inte några egna delar i kvalitetsredovisningen. Föräldrarna vid Centralskolan informeras om kvalitetsredovisningens innehåll på föräldramöten och via skolans hemsida. Föräldrarna i Kyrktåsjö får arbetsplanen hemskickad och den finns också på skolans hemsida.

Resultaten på nationella diagnoser och prov är sammanställda i kvalitetsredovisningen. Elevernas studieresultat i form av slutbetyg vårterminen 2004 är inte presenterade, kända och analyserade ur ett helhetsperspektiv. Inspektörerna finner att störst vikt läggs vid att följa upp att alla elever uppnår nivån för betyget Godkänd.

Vid Hotings centralskola får eleverna i allmänhet förbereda sina utvecklingssamtal genom att fylla i en enkät. I Kyrktåsjö får elever och föräldrar utvärdera elevernas skolarbete och trivsel var för sig inför utvecklingssamtalen. Resultatet diskuteras på individnivå, men sammanställs och analyseras inte på aggregerad nivå. I rektorsområdet saknas totalt sett rutiner för att löpande skaffa information från elever och föräldrar som underlag för kvalitetsredovisning, ledning och styrning av verksamheten.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att styrning och ledning av skolan samt kvalitetsarbetet håller godtagbar kvalitet.

Innehåll och former för kvalitetsarbetet inom rektorsområdet behöver tydliggöras. Särskild vikt bör läggas vid uppföljning och analys av verksamhetens pro-

cesser och resultat. Kvalitetsredovisningen för rektorsområdet bör utvecklas så att mål och resultat för varje enskild skola kan urskiljas.

Inspektionen visar att egentillsynen av att verksamheten följer bestämmelserna i skolförfattningarna bör förbättras.

6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning

Lika tillgång till utbildning, oberoende av kön, geografisk hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden, är en grundprincip för det offentliga skolväsendet. Barn- och ungdomsutbildningen omfattar förskoleklassen, grundskolan, den obligatoriska särskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Det skall finnas lika möjligheter till utbildning för barn och ungdomar med olika funktionsnedsättningar och möjligheter till utbildning i särskilda utbildningsformer. Inom skolformerna skall det också finnas olika möjligheter för eleverna att individuellt göra val av ämnen, program, inriktningar och kurser. En skola kan, enligt skollagen, profilera sig för att tillgodose olika elevers behov eller öka elevernas motivation för lärande.

Granskningen gäller om det finns tillgång till utbildning i den omfattning och med den valfrihet som anges i de statliga bestämmelserna. Även informationen om möjligheter till olika val av fördjupning, kurser, skolor och utbildningsvägar behandlas.

Kyrktåsjö skola och Centralskolan

Inom rektorsområdet säkerställs att eleverna får den undervisningstid som de har rätt till under sin grundskoletid. Elevers val har dock, enligt rektorn, avskaffats för ett par år sedan. Alla elever får i stället utökad tid i idrott, hemkunskap, slöjd och bild.

Eleverna får välja språk inför årskurs 7. Tyska, franska och svenska/engelska erbjuds. Flera elever vid skolan - fler än fem bara i intervjugruppen - vill ha spanska. Skolan saknar för närvarande lärare i spanska och har inte heller försökt anställa någon.

I årskurserna 7 och 9 finns schemapositioner som benämns "Eget arbete". Lärare är inte knutna till dessa schemapositioner som ligger utanför garanterad undervisningstid. Eleverna förväntas själva prioritera vad de behöver arbeta med och de tror att dessa schemapositioner är obligatoriska.

Elever med utländsk bakgrund erbjuds varken modersmålsundervisning eller studiehandledning på sitt modersmål. Nyligen invandrade elever som saknar kunskaper i såväl svenska som engelska inplaceras direkt i en svenskspråkig klass. Det finns inte någon metod för hur stödet i svenska ska utformas så att dessa elever snabbt kan tillägna sig en sådan språkbehärskning att de med fullt utbyte kan tillgodogöra sig utbildningen.

Det finns ett behandlingshem i Kyrktåsjö som "köper" grundskoleutbildning inom Hotings rektorsområde för ett par elever. Dessa deltar inte i all undervisning för sin årskurs. Eftersom eleverna stadigvarande vistas i kommunen åligger det Strömsunds kommun att säkerställa att skolplikten fullföljs inom ramen för det regelverk som finns i skolförfattningarna.

Åtgärdsprogram liksom beslut om anpassad studiegång saknas för några skolpliktiga elever som har särskilt stöd och endast deltar partiellt i undervisningen.

Inspektörerna finner att betygskataloger hanteras på ett betryggande sätt. Det finns en praxis kring hur eventuella klagomål hanteras på skolan, där klassföreståndaren (mentorn) är första instans, därefter kontaktas platschef och eventuellt rektor. Elevavgifter förekommer inte.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att tillgången till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning inte är av godtagbar kvalitet.

Utformningen av särskilt stöd i svenska för nyligen invandrade elever bör utvecklas och säkerställas, så att dessa elever snabbt kan tillägna sig en sådan språkbehärskning att de med fullt utbyte kan tillgodogöra sig utbildningen.

Elevens val erbjuds inte vid rektorsområdets skolor.

Utbildning i överensstämmelse med skollagen erbjuds inte alla skolpliktiga elever som stadigvarande vistas i kommunen.

Elever med utländsk bakgrund erbjuds inte modersmålsundervisning och studiehandledning på sitt modersmål.

7. Resurser

Huvudmannen och skolans ledning beslutar hur och med vilka resurser utbildningen skall genomföras för att de lärande skall nå de nationella målen för utbildningen. I skollagen finns dock bestämmelser om några viktiga förutsättningar för att säkra kvaliteten i utbildningen. Dessa avser främst krav på personalens kompetens, tillgång till ändamålsenliga lokaler, läromedel och annan utrustning som behövs för en tidsenlig utbildning. Även principerna för resursfördelningen aktualiseras vid inspektionen.

Kommunens resursfördelningssystem ger resurser motsvarande 10,2 lärare per 100 elever för årskurserna 7–9. För yngre elever erhålls resurs motsvarande 7,7 lärare per 100 elever (8,7 för byskolor). Till detta kommer sju stödtimmar à 40 minuter för särskoleelever, samt vid behov även elevassistenter. Rektor upplever att det är relativt enkelt att omfördela personalresurser så att tid frigörs för de elever som behöver extra stöd.

Totalt har rektorsområdet 54 anställda vilket motsvarar 44 årsarbetare. Huvudparten av lärarna är behöriga och har lång yrkeserfarenhet. I rektorsområdet finns sju specialpedagoger samt en talpedagog. Rektorsområdet delar skolsköterska med Backe rektorsområde. Tillgång till skolläkare finns, däremot inte till skolpsykolog. Platschefen för årskurs 7–9 arbetar på deltid som studie- och yrkesvägledare.

En kompetensutvecklingsanalys är gjord och personalen deltar i rektorsområdets kompetensutvecklingssatsning på ”Den röda tråden” som delfinansieras med EU-medel. Lärarpersonalen träffas som ovan nämnts en gång per månad kring en aktuell utvecklingsfråga. Höstterminen 2004 står jämställdhet i fokus. Rektorn ansvarar för kompetensutvecklingsbudgeten och beviljar individuell kompetensutveckling. Uppfattningen bland lärarna är att ”om man vill något speciellt så får man”.

Kyrktåsjö skola

Skolan finns i rymliga lokaler från början av 1950-talet som i huvudsak är funktionella och trevliga. En mängd tavlor, planscher och skolarbeten täcker väggarna och bidrar till en inspirerande lärmiljö för eleverna. Personalen efterlyser dock en uppfräschning av såväl lokaler som inventarier. Gymnastiklokalen är sliten, men fungerar. Skolan är inte fullt ut anpassad för rullstolsburna elever.

Vid elevintervjuer framkom att eleverna är nöjda med skolgården, skolbacken och den lekutrustning som skolan har. Vintertid skottas flera stora snöhögar upp för olika typer av lekar. Eleverna är också nöjda med skolmaten som tillagas i ett äldreboende strax intill skolan.

Personalen uppger att de har varit ”försiktiga med att beställa böcker” och gjort många egna läromedel. Skolan har god tillgång till skönlitteratur och det finns ett mindre referensbibliotek med mestadels äldre litteratur. Cirka tio datorer och ett antal pedagogiska programvaror finns tillgängliga för eleverna. Höga kommunikationskostnader och tekniska problem begränsar dock elevernas IT-användning.

Centralskolan

Centralskolan har överlag fräscha, trevliga och funktionella lokaler. Utsmyckningen i klassrummen, där barnen i årskurs 1-3 vistas, inger känslan av att gå i skolan är något inspirerande och roligt. Skolans slöjdsalar är rymliga och välutrustade. Gymnastiklokalen som är liten, sliten och har bländande takbelysning utesluter vissa bollsporter. I årskurserna 4-6 används korridorerna som grupp- rum. Eleverna i årskurs 7-9 har ett uppehållsrum. Där finns en mindre musikanläggning och en automat för varma drycker. Centralskolan är anpassad för funktionshindrade elever.

Inspektionen visar att skolgården och tillgången till material för utomhuslek vid Centralskola ger begränsade förutsättningar för barnen att variera sina uteaktiviteter. Föräldrarna efterlyser ett staket mot väg 45 som är tungt trafikerad. Skolmaten och skolmåltidspersonalen får tydlig uppskattning av eleverna som alltid tackar för maten innan de lämnar matsalen.

Tillgången till läromedel är i huvudsak tillfredsställande vid Centralskolan. Årskurserna 7-9 har tillgång till ett mindre bibliotek som främst innehåller skönlitteratur, medan referenslitteratur finns i klassrummen. Kommunbiblioteket, som ligger en bit bort från skolan, nyttjas regelbundet av årskurserna F-6. Eleverna har tillgång till datorer och internet. Datasalen i 7-9 enheten är öppen för elever under lunchtid samt en eftermiddag per vecka utanför lektionstid.

Skolbarnsomsorg

Lokalerna består av en liten hall, ett matrum, en lekhall/snickarbod samt ett kontor. Tillgång till simhall, ishall och idrottshall finns i anslutning till skolan. Inspektörerna finner att lokalerna är trånga och dåligt anpassade för verksamheten. Materialtillgången är begränsad i förhållande till antalet inskrivna barn. Detta gäller särskilt material för uteaktiviteter.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att tillgången till resurser är god. Det finns goda förutsättningar för att bedriva en tidsenlig utbildning med ut-

gångspunkt från materiella förutsättningar, små undervisningsgrupper och god tillgång på behörig personal.

Skolgården och tillgången till material för utomhuslek vid Centralskola kan dock förbättras så att uteaktiviteterna kan varieras för barnen.

Skolbarnsomsorgens lokaler och material kan bättre anpassas till antalet inskrivna barn.

Sammanfattande bedömning

Inspektörerna bedömer att verksamheten i Hotings rektorsområde övergripande är av godtagbar kvalitet. Rektorsområdets styrka finns i det pedagogiska arbetet, främst i form av en väl utvecklad individualisering av undervisningen. Alla elever har individuella studieplaner och tränas i att sätta upp mål och reflektera över sin egen utveckling. Svagheter finns inom områden där verksamheten inte följer författningarnas bestämmelser. Med utgångspunkt från materiella förutsättningar, små undervisningsgrupper samt god tillgång till behörig personal bedömer inspektörerna att det finns goda förutsättningar för att förbättra verksamheten.

Det finns behov av förbättringsinsatser inom följande områden:

- handlingsprogrammet mot kränkande behandling och mobbing bör förbättras så att det blir ett stöd i arbetet med att förhindra och hantera alla typer av kränkningar. Rektorn bör dessutom säkerställa att rutinerna följs och att dokumentation och uppföljning sker,
- det förebyggande arbetet mot kränkande behandling och mobbning behöver förbättras, speciellt bland de yngre eleverna. Det är angeläget att föräldrarna även fortsättningsvis involveras i skolans arbete med normer och värden,
- former för analys och dialog i syfte att säkerställa likvärdig betygssättning bör utvecklas,
- orsakerna till att elever har särskilt svårt att uppnå betyget Godkänd i vissa ämnen bör närmare analyseras. Även orsakerna till att betyget Mycket väl godkänd är ovanligt förekommande i några ämnen bör undersökas. Därefter bör relevanta åtgärder vidtas för att förbättra studieresultaten,
- rutiner för att säkerställa att åtgärdsprogram upprättas för alla elever som riskerar att inte uppnå målen bör utvecklas. Åtgärdsprogram skall upprättas i samarbete med elever och föräldrar,
- utformningen av särskilt stöd i svenska för nyligen invandrade elever bör utvecklas och säkerställas, så att dessa elever snabbt kan tillägna sig en sådan språkbehärsknings att de med fullt utbyte kan tillgodogöra sig utbildningen,
- innehåll och former för kvalitetsarbetet inom rektorsområdet behöver tydliggöras. Särskild vikt bör läggas vid uppföljning och analys av verksamhetens processer och resultat. Kvalitetsredovisningen för rektorsområdet bör utvecklas så att mål och resultat för varje enskild skola kan urskiljas,
- egentillsynen av att verksamheten följer bestämmelserna i skolförfattningarna bör förbättras,

- vid Centralskolan bör elevernas vilja och förmåga att utöva inflytande över såväl sitt eget lärande som i frågor som berör skolan i stort utvecklas samt
- elevernas värdegrund, förmåga att hantera konfliktsituationer och ansvarstagande för den psykosociala miljön behöver utvecklas i Kyrktåsjö skola och i Centralskolans årskurser 1– 6.

Det finns också sådana brister i verksamheten att författningarnas krav inte uppfylls. Bristerna inom nedan angivna områden skall snarast åtgärdas.

- Elevers val erbjuds inte vid rektorsområdets skolor (2 kap. 19 § grundskoleförordningen).
- Utbildning i överensstämmelse med skollagen erbjuds inte alla skolpliktiga elever som stadigvarande vistas i kommunen (3 kap. 13 § skollagen).
- Elever med utländsk bakgrund erbjuds inte modersmålsundervisning och studiehandledning på sitt modersmål (2 kap. 9 § och 5 kap. 2 § grundskoleförordningen).
- Elevvårdskonferenser, där rektor deltar och protokoll förs, genomförs inte regelmässigt för beslut i elevvårdsfrågor (3 kap. 2-5 §§ grundskoleförordningen).

Datum

Ort

2005-03-21

Umeå

Marie Ivarsson

Anders Nylander

Stefan Persson